

6. Пергамент А.И. Алиментные обязательства по советскому праву. Москва : Госюриздат, 1951. 167 с.
7. Красицька Л.В. Стягнення неустойки як спосіб захисту права дитини на утримання. *Право та управління*: електронне наукове видання. Національний університет державної податкової служби України / гол. ред.: П.В. Мельник. 2012. № 1. С. 325.
8. Закон України «Про виконавче провадження». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2016, № 30, ст. 542.
9. Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25–26, ст. 131.
10. Михайлова Л.П. Уголовно-правовая борьба со злостным уклонением от уплаты алиментов детям : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. МГУ им. М.В. Ломоносова. Москва, 1983. 20 с.

КОНСТАНКЕВИЧ Ю. З.,
аспірант кафедри конституційного права
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 342.56

ПРАКТИКА ГРОМАДСЬКОЇ РАДИ ДОБРОЧЕСНОСТІ В КОНКУРСІ ДО ВЕРХОВНОГО СУДУ, ОГОЛОШЕНОМУ 2 СЕРПНЯ 2018 РОКУ, ЩО НЕ ПОВ'ЯЗАНА З ПИТАННЯМИ МАЙНА ТА ДЕКЛАРАЦІЙ

У статті висвітлено узагальнення практики Громадської ради доброчесності, яка сприяє Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні відповідності кандидата на посаду судді критеріям доброчесності та професійної етики. Проаналізовані висновки про визнання кандидатів такими, що не відповідають вищезазначеним критеріям, стосуються конкурсу до Верховного Суду, що оголошений 02.08.2018 року. Узагальнення зроблене з питань, що належать до здатності кандидатів реалізовувати конституційні цінності, утверджувати незалежність судової влади та забезпечувати її авторитет і не стосується питань майна та належного декларування.

Ключові слова: *доброчесність, професійна етика, Громадська рада доброчесності, конституційні цінності, Верховний Суд.*

В статті показано обобщение практики Общественного совета добросовестности, который способствует Высшей квалификационной комиссии судей Украины в установлении соответствия кандидата на должность судьи критериям добросовестности и профессиональной этики. Проанализированы выводы о признании кандидатов такими, которые не соответствуют вышеуказанным критериям, касаются конкурса в Верховный Суд, который объявлен 02.08.2018 года. Обобщение сделано из вопросов, относящихся к способности кандидатов реализовывать конституционные ценности, утверждать независимость судебной власти и обеспечивать ее авторитет и не касается вопросов имущества и надлежащего декларирования.

Ключевые слова: *добросовестность, профессиональная этика, Общественный совет добросовестности, конституционные ценности, Верховный Суд.*

The paper outlines the generalization of the practice of the Public Council of Integrity, which purpose of assisting the High Qualification Commission of Judges of Ukraine in determining the eligibility of the candidate for a judge in terms of the criteria of integrity and professional ethics. The analyzed conclusions about the recognition of candidates that do not meet the above criteria are related to the competition to the Supreme Court, which was announced on 02.08.2018. The generalization is made on issues related to the ability of candidates to exercise constitutional values, to establish the independence of the judiciary and to ensure its authority and does not relate to matters of property and proper declaration.

Key words: *integrity, professional ethics, Public Council of Integrity, constitutional values, Supreme Court.*

Вступ та постановка проблеми. Узагальнення найновішої практики Громадської ради доброчесності щодо встановлення відповідності кандидатів на посаду судді Верховного Суду критеріям професійної етики та доброчесності полягає у висвітленні питання про те, як втілюється конституційна вимога доброчесності судді, а також яке розуміння в цю умову вкладає громадськість. При цьому аналіз здійснений щодо питань, не пов'язаних із майном та неправильним декларуванням кандидатами доходів чи родинних зв'язків, позаяк ці аспекти є більшою мірою зрозумілими. Основний акцент було поставлено на практику, що стосується відповідності поглядів і дій кандидатів конституційним цінностям та таким важливим морально-етичним стандартам, як справедливість, відважність, відкритість, толерантність, порядність тощо.

У попередніх дослідженнях було зауважено, що «моральний компас» представників публічної влади має бути здатний утверджувати конституційні принципи, а їх поведінка має забезпечуватись прийнятою соціумом етикою поведінки, когерентною до конституційних цінностей [1]. Окрім цього, висловлювалась думка, що поряд з уже традиційними конституційними суб'єктами, як-то людина, народ, держава, у ХХІ сторіччі проявляються нові фігури – громада і корпорація. Громада як активна частина суспільства (громадянське суспільство) все частіше долучається до конституційних і державних процесів, прикладом чого є діяльність Громадської ради доброчесності. Громадянське суспільство як конституційний суб'єкт володіє не категоріями винен/невинен, а вірю/не вірю, для якого відповідність особи певним моральним чи етичним стандартам має таке ж значення, як і компетентність [2, с. 110]. З огляду на це розгляд позиції громадянського суспільства щодо доброчесності суддів є важливим та актуальним аспектом для юриспруденції, оскільки його діяльність прямим чином впливає на відбір осіб, що здійснюватимуть правосуддя.

Методологія. У роботі проаналізовано 73 висновки Громадської ради доброчесності про невідповідність кандидатів на посаду судді критеріям доброчесності та професійної етики [3]. До кожного висновку було застосовано прийом аналізу та виокремлено підстави для визнання кандидатів недоброчесними. За аксіологічним підходом та класифікаційною методою прояви недоброчесності кандидатів поділено на ті, що стосуються майнової чесності та належного декларування і ті, що належать до захисту конституційних цінностей та іншим чином відстоюють авторитет судової влади. Як наслідок, застосована метода групування за підставами, що належать до охорони конституційних цінностей та дотримання етики, а також використаний прийом абстрагування від майнових питань. Крім того, було також здійснено абстрагування від узагальненої практики Громадської ради доброчесності, що виконана представником ради після конкурсу до Верховного Суду, оголошеному у 2016 році [4], та від практики Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, яка здебільшого визнає кандидатів такими, що відповідають критерію доброчесності, незважаючи на висновок ради. Після здійснення цих дій були отримані результати, що викладені нижче.

Результати узагальнення практики. Особа, що здійснює правосуддя, мусить мати достатні морально-етичні якості, щоб забезпечити справедливий судовий процес,

результати якого відповідали б цінностям, втіленим у Конституції України та, крім того, має діяти в етичних межах, щоб забезпечити авторитетність судового рішення і довіру до судової влади. З огляду на це пропонується розглянути практику Громадської ради доброчесності (далі – ГРД), розподілену за певними класифікаційними ознаками, окрім майнових питань і проблем із належним декларуванням, що також є надважливою складовою частиною загальної доброчесності (проте не предметом цього дослідження).

Відстоювання основоположних прав людини

Порушення зазначеного критерію проявляється в очевидному прийнятті рішень чи дій, що унеможливають здійснення базових прав людини. Так, у висновку щодо Р.А. Барановського ГРД вказала, що останнім одноособово ухвалено постанову, якою *заборонено проведення на Європейській площі в м. Дніпропетровську будь-яких масових заходів у період з 25.11.2013 року по 31.12.2013 року*, не навівши при цьому існування реальної небезпеки порушення громадського порядку та загрози здоров'ю людей, а отже, відбулось свавільне встановлення обмеження у реалізації права на мирні зібрання [3]. Із висновку щодо О.О. Кравця видається таке ж порушення, однак як члена колегії суддів апеляційного суду, що переглядав постанову про заборону проведення будь-яких мирних зібрань на значній території м. Одеса невизначеному колу осіб у період з 25.11.2013 по 31.12.2013 [3].

Схожі випадки містяться і в інших висновках, зокрема щодо Л.В. Трофімової яка ухвалила заборону мирного зібрання загального характеру, що поширюється на невизначене коло осіб, значну територію міста Черкаси та на значний час [3]. Варто зазначити, що згідно з Індикаторами визначення невідповідності суддів (кандидатів на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики, затверджених рішенням ГРД від 11.01.2019 (далі – Індикатори), цей тип порушень ГРД відносить до критерію «чесність і неспідкупність» (п. 3.6) [5].

Порушення фундаментальних прав людини шляхом ігнорування усталеної практики Європейського суду з прав людини ГРД також справедливо визнає як невідповідність критерію доброчесності. Зокрема, у висновку щодо М.І. Мойсюка вказано, що останній у складі колегії суддів касаційної інстанції залишав у силі заборони мирних зібрань, керуючись при цьому Указом Президії Верховної Ради СРСР від 28.07.1988 р. № 9306-ХІ «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій у СРСР», після того, як уже були наявні остаточне рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» та відповідна практика Верховного Суду України. Між тим ГРД зазначила про можливу залежність кандидата від виконавчої влади [3]. Невідповідність практиці Європейського суду з прав людини встановлено також у висновку ГРД щодо А.С. Волкова, який неодноразово забороняв проведення мирних зібрань, правове обґрунтування якого не було підтверджено доказами [3]. За Індикаторами ГРД це порушує відповідний критерій «старанність» (п. 6.2) [5].

У висновку щодо цього ж кандидата (А.С. Волкова) йдеться також про серйозне порушення кандидатом норм процесуального права, а саме незаконну відмову особі у доступі до правосуддя. Тобто *порушення правил процесу призвели до порушення основоположного права людини* [3]. Крім того, із висновку щодо Б.М. Полякова видається, що останній брав участь у прийнятті рішення, посилаючись на неіснуючі норми права, із свідомим викривленням норм процесуального закону, що зрештою призвело до порушення прав на належний судовий розгляд справи [3]. ГРД наголошує, що даючи оцінку кандидатам, вона не вирішує питання законності рішення.

Має місце невідповідність критерію доброчесності випадок, якщо *кандидат брав участь в ухваленні рішень, що призвели до порушення прав людини, констатованих у рішеннях Європейського Суду з прав людини*. Зокрема, у висновку щодо С.М. Вус наводиться констатація Страсбурзького суду щодо толерування свавільного використання адміністративного затримання для забезпечення можливості допиту підозрюваного з порушенням належної законної процедури та ґрунтування судових рішень на визнавальних показаннях, здобутих без участі захисника [3]. Так само визнано недоброчесним О.В. Демяносова, оскільки кан-

дидат брав участь у діях, що визнані Європейським судом з прав людини такими, що порушують Конвенцію, а саме щодо надмірної тривалості провадження у справі [3].

Недоброчесна поведінка, що призвела до істотних порушень прав людини констатована й у висновку щодо В.І. Бедея, який внаслідок недбалості не зазначив жодного правового та фактичного обґрунтування обраного виду забезпечення позову, підстав його обрання, а також мотивів, із яких виходив суд, а також неефективно та несумлінно використовував процесуальні повноваження, що призвело до безпідставного затягування розгляду справи (за це, до речі, суддю було притягнуто до дисциплінарної відповідальності) [3].

Оскільки охорона культурної спадщини та збереження історичних пам'яток належить до другого розділу Конституції України, де закріплені основні права людини, то, відповідно, як посягання на цю цінність слід навести приклад, що міститься у висновку щодо Н.М. Губенко. Остання брала участь у прийнятті рішень, що сприяло передачі для будівництва земельної ділянки, де під час підготовчих робіт забудовник вирубав на території меморіального парку ім. Богомольця (на території лікарні) 226 дерев [3].

Політична нейтральність

Функції, що покладаються на судову владу, полягають не у тому, щоб бути іще одним органом, який би вирішував політичні питання, але щоб вказати іншим «гілкам» влади межі прав людини, за які під час прийняття рішень вийти неможливо. Незалежність судді, зокрема від політичних сил, є одним із найважливіших аспектів якісного правосуддя. З метою забезпечення невтручання суду у політичне питання кандидат на відповідну посаду має перевірятись на здатність бути політично нейтральним. Проте слід зауважити, що під час перевірки має бути досягнутий баланс, позаяк кожна людина (як *homo politicus*) певним чином дотична до політичного життя держави.

У висновку ГРД щодо Т.В. Сапальової вказується про обмеження останньою права на проведення мирних зібрань деяким громадським та політичним організаціям шляхом встановлення наметів на Центральній площі м. Чернівців. ГРД розцінила ці дії судді як такі, що зумовлені політичними мотивами [3]. У висновку щодо Н.О. Волковицької, яка була членом Вищої ради правосуддя, вказується про непоодинокі рішення, які приймалися проти належного розгляду і притягнення до відповідальності «суддів Майдану». Зокрема, ГРД поділяє чітку позицію, що «рішення суддів Майдану у часи Революції Гідності засвідчують, що судді перебували під дією впливу та прямих вказівок з боку органів влади... під час розгляду справ щодо суддів Майдану суспільство очікує покарання не лише суддів, які безпосередньо виносили очевидно свавільні і неправосудні рішення, але і виявлення причин, які до цього призвели, а також встановлення і покарання осіб, які впливали на суддів та використовували їх як механізми впливу на учасників акцій протестів» [3].

Як додатковий приклад можемо навести висновок щодо М.М. Заїки, який був у складі колегії суддів, що скасувала подання Вищої ради юстиції про звільнення судді за порушення присяги в контексті дій суддів Майдану, які свавільно брали під варту або позбавляли права керування транспортними засобами у зв'язку з подіями на Майдані 2013–2014 років [3]. У висновку щодо Т.М. Малашенкової зазначається, що остання як член Вищої ради правосуддя ухилилась від дослідження питання про вплив на в.о. голови суду з боку адміністрації Президента та не встановила причин та мотивів порушень, які допустив суддя під час розгляду справ щодо учасників Революції Гідності. Крім цього, в її діях ГРД вбачає корпоративну солідарність, що сприяло ухиленню від відповідальності суддів, які ухвалювали очевидно свавільні рішення [3]. Із висновку щодо М.Ю. Тітова видається недоброчесність, оскільки останній притягнув до відповідальності за нібито невиконання вимог зупинки патрульного 29.12.2013 по вул. Богатирській в час руху автопробігу Автомайдану до резиденції колишнього Президента – до «Межигір'я» у с. Нові Петрівці, який проходив саме по вул. Богатирській [3].

Ознаки недоброчесності вбачаються у пов'язаності кандидатів із політичними силами і впливу цього зв'язку на професійну кар'єру. Так, наприклад, у висновку щодо О.Л. Казарновського вказано, що кандидат був депутатом місцевої ради від проросійської політичної

партії [3]. Зважаючи на проаналізовані вислови кандидата як депутата, а також його попередню діяльність, можна дійти висновку, що в ГРД з'явилися сумніви у тому, що цей кандидат зможе бути незалежним та неупередженим і не допускати проявів дискримінації, мати відкрите сприйняття та поважати інші погляди та ідеї. Слід також навести приклад пов'язаності кандидата О.В. Бринцева з політичними силами, яка, на думку ГРД, згідно з висновком, полягає у тому, що колишній тесть кандидата під час перебування кандидата у шлюбі з його донькою двічі обирався народним депутатом України, а батько кандидата – В.Д. Бринцев був суддею Конституційного Суду України, який у 2010 році у складі колегії суддів визнав законним конституційний переворот, скасувавши зміни до Конституції 2004 року, в результаті чого президент був наділений значно ширшими повноваженнями [3].

У висновку щодо Т.М. Малешенкової вказується, що про неї як члена Вищої ради правосуддя, що за законом має бути визнаним фахівцем права, практично нічого не було відомо. Однак кандидатка була пов'язана політичною діяльністю із партією, наближеною до Президента. У зв'язку з цим простежується відповідний зв'язок із політичними силами [3]. А висновок щодо Р.І. Сахна свідчить, що останній, який брав участь у розгляді справи Ю.В. Тимошенко, яка мала очевидний політичний підтекст, та порушення по якій надалі було встановлено Європейським судом з прав людини [3], не є політично незалежним.

Свідчать про недоброчесність та відсутність реальної незалежності судової влади отримання державних нагород від політичного керівництва. Так, кандидату І.Б. Шицькому, який працював суддею, було присвоєно указом Президента України почесне звання «Заслужений юрист України» та указом нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня [3]. Кандидатка С.К. Могила, згідно з висновком ГРД, нагороджено Міністром внутрішніх справ зброєю [3]. Так само висновок щодо І.М. Бенедисюка свідчить, що останній, будучи суддею, отримав нагородну зброю від Президента [3].

Неупередженість та безсторонність

Важливим аспектом правосуддя є прийняття судами рішень не під впливом корпоративної солідарності між суддями, а також за відсутності упередженості до справ, в яких може сформуватися кругова судова порука. З огляду на це, слід сказати, що ГРД у висновку щодо Л.Ф. Черпіцької констатувала корпоративну солідарність, оскільки суддя брала участь у прийнятті рішення щодо скасування відповідальності судді Майдану, чим утверджувала у суспільстві думку про панування безкарності і кругової поруки в суддівському корпусі [3]. Загальна практика ГРД щодо цього питання є досить значною, у якій чітко засуджується суддівська кругова порука.

У висновку щодо Б.М. Полякова однією з підстав визнання кандидата недоброчесним було ухвалення судом рішень, які свідчать про неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права щодо порядку продажу частини майна (цілісного майнового комплексу) в процедурі санації, що спричинило ухвалення різних судових рішень у подібних правовідносинах [3]. Вважаємо, що однаковий підхід одного і того ж судді до застосування аналогічних норм права свідчить про об'єктивність цього судді. У протилежному випадку виникає обґрунтований сумнів щодо неупередженості суду у конкретних справах.

Свідчать про порушення критерію безсторонності і випадки втручання у автоматизований розподіл справ. У висновку щодо О.О. Євсікова ГРД спирається на матеріали слідства про втручання в автоматизовану систему документообігу суду, коли штучне створення тотожних спеціалізацій суддів дало можливість керівництву Вищого господарського суду України здійснювати контроль за розподілом окремих судових справ (заяв) між суддями та призначати конкретного суддю фактично з розгляду визначеної справи [3]. Подібна інформація стала підставою для визнання недоброчесними Б.М. Полякова та багатьох інших кандидатів. Зокрема, важливим складником було те, що ці кандидати, якщо й не брали активної участі, то сприяли цій практиці пасивно, не повідомляли у відповідні органи, що не є достойною поведінкою судді. Наприклад, у висновку щодо О.А. Кролевець було вказано, що ГРД не виявила інформації, що кандидат вчиняла активні дії з метою недопущення чи

припинення системного незаконного впливу на процеси розподілу справ, хоча це було б тією поведінкою, яка б відповідала етичним стандартам [3].

Патріотизм

Висновки ГРД, які б можна було віднести до цього критерію, стосуються підтримання дій держави-агресора, відвідування без нагальної потреби її територію або тимчасово окуповану територію. Так, у висновку щодо О.В. Демяносова зазначається, що останній неодноразово відвідував територію Російської Федерації після початку збройної агресії проти України. Крім того, рідний син кандидата навчається в аспірантурі на договірній основі в університеті, який готує кадри для дипломатичної служби держави-агресора, а також сплачує за це кошти, які перетворюються на одне із джерел наповнення бюджету держави-агресора [3].

У висновку щодо О.В. Кадетової зазначається, що кандидатка, будучи суддею вищої інстанції, в умовах триваючої збройної агресії РФ проти України не утрималася від відвідування території Російської Федерації. Будь-яка така поїздка створює передумови для потрапляння в поле зору спецслужб країни-агресора. Чоловік кандидатки протягом тривалого часу після початку російської агресії проти України і щонайменше до 2018 року вів активну діяльність у сфері енергетичної галузі Росії, зміцнюючи її потенціал [3]. На нашу думку, це свідчить, що важливість поїздок до держави-агресора (без нагальних потреб) з метою побачитись із родичами, відпочинком тощо ставиться на вищий щабель, ніж збереження незалежності судової влади в Україні, у зв'язку із чим, припускаємо, ГРД і визнала таку поведінку недоброчесною. А у висновку щодо М.Й. Вільгушинського вказано, що за 2015–2017 роки кандидат 7 разів відвідував тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим і така систематичність є незрозумілою [3], а тому є однією з підстав для визнання кандидата недоброчесним.

Відкритість

Зазначений критерій є одним з основних, коли йдеться про пояснення суддею для громадськості своєї поведінки, рішень і набутого майна з метою забезпечення довіри до судової влади. Так, у висновку щодо І.М. Незнамової вказується, що кандидатка, будучи головою суду, відмовилась надавати копії своїх декларацій та декларацій суддів Кузнецовського міського суду на два запити Громадської організації про доступ до публічної інформації. Надалі ця справа розглядалась омбудсменом, складено два протоколи про адміністративне правопорушення [3]. Отже, відповідна поведінка є недоброчесною.

А згідно з висновком щодо М.Ю. Тітова, останній не передав для оприлюднення судові рішення у резонансних справах Майдану, яких до моменту складання висновку ГРД не було у відповідному реєстрі [3]. Кандидат І.М. Бенедисюк не дав чіткої відповіді на питання: коли останній вийшов із громадянства Російської Федерації та набув громадянства України [3]. При цьому ця інформація є суспільно важливою, відсутність якої може спричинити недовіру до відповідного судді. У висновку щодо І.В. Дашутіна також вбачається можливе порушення критерію відкритості, оскільки кандидат, будучи суддею, допускав неетичне спілкування з журналістами щодо відвідування одного із судових засідань [3].

Добросовісність

Значна кількість висновків ГРД стосується ухвалення судових рішень, не перебуваючи на робочому місці (причому за Індикаторами це порушення не відповідає критерію «старанність») [5]. Так, у висновку щодо А.А. Верховця вказано, що кандидат у час проходження навчальних курсів ухвалював судові рішення, що може свідчити, що особа не брала участі у тренінгах [3]. Так само у висновку щодо Н.Г. Зінченко вказано, що не будучи на робочому місці суддя ухвалювала рішення, що є порушенням чинного законодавства, правил професійної етики та є такими діями, що підривають авторитет правосуддя [3]. Подібних висновків є значна кількість і в цьому разі складена усталена практика ГРД.

Про недобросовісність кандидата може свідчити і недбайливе оформлення документів до конкурсу. У висновку щодо Я.Л. Іваненко вказується, що наявний Мотиваційний лист, який практично є дослівною копією Мотиваційного листа кандидатки, поданого в

рамках конкурсу до Верховного Суду, який оголошено Рішенням ВККС від 07.11.2016 року, є формальним підходом до написання дуже важливого документа і свідчить про відсутність широкого наміру кандидатки вказати свої справжні мотиви участі у конкурсі або недбале відношення до конкурсу [3]. А порушення вимог оформлення документів до конкурсу стало підставою для надання висновку про недоброчесність щодо А.В. Сірої, яка не вказала про трудову діяльність, зокрема, про керівництво підприємствами [3].

Також однією із підстав для надання висновку про недоброчесність було обрання кандидатом (О.І. Чернобая) чотири рази поспіль головою суду (2013, 2014, 2015, 2017 роки). Як зазначає ГРД, відповідний принцип щодо неможливості обрання два строки поспіль набув свого вагомого значення в умовах відновлення довіри до судової влади; обрання на адміністративні посади не більше двох строків поспіль має бути незалежно від того, коли і за яким законом особу було обрано (призначено) на цю посаду [3].

Дотримання етичних норм

Із досліджуваної практики ГРД можна навести приклади щодо посягання на етичні норми внаслідок *порушення вимог щодо несумісності*. Так, у висновку щодо С.Е. Островича вказується, що кандидат, будучи суддею з 2001 по 2010 рік, з вересня 2007 по лютий 2008 року працював першим заступником Голови Державної податкової адміністрації України [3].

Підставою для висновку ГРД також можуть бути і *дописи у соціальній мережі* «Фейсбук». Так, згідно з висновком, кандидат Р.А. Ульянов неодноразово залишав коментарі непристойного характеру, вдавався до глузливих висловлювань на адресу громадських активістів та демонстрував вороже ставлення до журналістів [3] (при цьому суддею на цей час він не був, а до висновку ГРД додані окремі думки деяких членів ради).

Є підставою для висновку про недоброчесність *порушення правил етики в особистому житті*. Так, у висновку щодо О.О. Євсікова зазначається, що стосовно кандидата як судді було складено протокол про вчинення адміністративного правопорушення за паркування, зупинку, стоянку транспортного засобу на місці, призначеному для осіб з інвалідністю [3] (однак це було тільки однією з підстав для висновку). У висновку щодо Д.В. Іванчулінця зазначається про наявність інформації колишньої дружини про звернення у поліцію про те, що кандидат її «ображав і штовхав». На думку ГРД, поведінка судді, зафіксована органами поліції, є такою, що суперечить стандартам бездоганної поведінки судді [3]. При цьому ГРД визнала кандидата недоброчесним за відсутності рішення про юридичну відповідальність.

Висновки. Практика ГРД щодо перевірки кандидатів на посаду судді Верховного Суду у конкурсі, оголошеному 02.08.2018 року, щодо питань, не пов'язаних із майном та належним декларуванням, демонструє, що громадськість бажає вийти за межі вузького тлумачення доброчесності як тільки належного поведіння в питаннях особистих статків і майна. ГРД намагається здійснити аналіз кандидатів на реальну здатність ухвалювати справедливі рішення, спрямовані на охорону конституційних цінностей.

Досліджувана практика ГРД, як видно із вищевикладеного, була поділена за певними критеріями, як-то: 1) відстоювання основоположних прав людини; 2) політична нейтральність; 3) неупередженість та безсторонність; 4) патріотизм; 5) відкритість; 6) добросовісність; 7) дотримання етичних норм, які слід поділити на етичні норми в професійному і приватному житті. Зазначені у роботі критерії можуть різнитись від тих, що передбачаються Індикаторами ГРД (чи, наприклад, у Бангалорських принципах поведінки суддів), однак, деякі із них є взаємодоповнюваними (наприклад, добросовісність і старанність). Крім того, варто підсумувати, що узагальнена вище практика стосується виконання конституційних принципів щодо доброчесності і незалежності суддів, а також щодо реальної можливості здійснювати охорону конституційних цінностей суддями.

Список використаних джерел:

1. Konstankevych Yu. Moral and ethical standards of public authority in the system of constitutional values. Морально-етичні стандарти публічної влади в системі конституційних цінностей. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 1/2. P. 79–84.

2. Констанкевич Ю.З. Конституційні суб'єкти XXI сторіччя, що змінилося? *Сучасний вимір прав людини: конституційний контекст. XI Тодиківські читання*. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (26–27 жовтня 2018 року) / За заг. ред. проф. А.П. Гетьмана. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків : ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. С. 109–111.

3. Висновки Громадської ради доброчесності стосовно суддів (кандидатів) до Верховного Суду у конкурсі, оголошеному 02.08.2018. URL: <https://grd.gov.ua/about/conclusions>.

4. Чижик Г. Узагальнення практики Громадської ради доброчесності з аналізу на відповідність критеріям професійної етики та доброчесності кандидатів на посади суддів Верховного Суду. Київ, 2018. 26 с.

5. Індикатори визначення невідповідності суддів (кандидатів на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики, затверджені рішенням Громадської ради доброчесності від 11.01.2019. URL: https://grd.gov.ua/data/files/docs/indikatory_%2011.01.2019.pdf.

ПРЯМЦІН В. Ю.,

викладач кафедри публічного права
(Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»)

НІКОЛЮК А. В.,

студентка
(Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»)

УДК 347.998.85

АНТИКОРУПЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ, ПОМИЛКИ, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НЕЕФЕКТИВНОЇ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

У роботі висвітлюється питання становлення та розвитку антикорупційного процесу в Україні. Розкривається шлях удосконалення як законодавства у сфері запобігання та протидії корупції, так і практичної діяльності правоохоронних органів із цього приводу. У свою чергу, аналіз міжнародного досвіду дав змогу виокремити ряд можливих заходів для зниження рівня корупції в Україні.

Ключові слова: корупція, корупційні правопорушення, антикорупційне законодавство.

В работе освещается вопрос становления и развития антикоррупционного процесса в Украине. Раскрывается путь усовершенствования как законодательства в сфере предотвращения и противодействия коррупции, так и практической деятельности правоохранительных органов по этому поводу. В свою очередь, анализ международного опыта дал возможность выделить ряд возможных действий для снижения уровня коррупции в Украине.

Ключевые слова: коррупция, коррупционные правонарушения, антикоррупционное законодательство.

